

NYANLÄNDAS ETABLERING – EN INVESTERING FÖR FRAMTIDEN

Framgångsrik lokal integration

EN MODELL FÖR ATT FÖLJA FLYKTINGARS ETABLERING PÅ DEN
LOKALA ARBETSMARKNADEN

Förord

Ett framgångsrikt integrationsarbete är ett av de viktigaste målen för att säkra framtida arbetskraftsbehov, tillväxt och välfärd. Med det ökade flyktingmottagandet finns därför stora möjligheter. På Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) arbetar vi med flera insatser under rubriken *Nyanländas etablering – en investering för framtiden*. Bland annat tar vi fram nyckeltal för integration som kan stödja det lokala uppföljnings- och utvecklingsarbetet.

Andelen personer med flyktingbakgrund som etablerat sig på arbetsmarknaden är olika över landet. Det beror delvis på att kommunerna har olika förutsättningar. I statistiken hittar vi tre bakgrundsfaktorer som förklarar en stor del av variationen i förvärvsfrekvens inom flyktinggruppen: Vistelsetid i Sverige, utbildningsnivå och förutsättningarna på den lokala arbetsmarknaden.

I den här rapporten presenterar vi en statistisk modell som tar hänsyn till hur de lokala förutsättningarna påverkar förvärvsfrekvensen i flyktinggruppen. Då framträder en annan bild över skillnaderna i landet och vi kan börja identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsbehov.

Vi hoppas att nyckeltalen ska inspirera till erfarenhetsutbyte och utvecklingsarbete. Inte bara i kommunerna utan hos alla aktörer som samspelar i det lokala integrationsarbetet – Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, olika regionala aktörer, näringsliv och det civila samhället. Vi är övertygade om att det är i den lokala och regionala samverkan som man kan göra skillnad på riktigt.

De lokala och regionala aktörerna behöver också få rätt verktyg och handlingsutrymme. Den nationella nivån har ett stort ansvar för att de får rätt förutsättningar att bedriva ett framgångsrikt integrationsarbete utifrån lokala behov och möjligheter.

Stockholm i juni 2015

Per-Arne Andersson

Avdelningen för Arbetsmarknad och Utbildning

Innehåll

Inledning – samlade nyckeltal för integration	5
Modell för att följa upp det lokala integrationsarbetet	6
Etableringen på arbetsmarknaden - en viktig indikator i integrationsstatistiken ..	6
Målgruppen – vilka ingår i modellen?.....	6
En överblick över förvärvsfrekvensen – vad visar den?.....	6
Olika förutsättningar i landets kommuner – hur värderar vi då resultaten?	7
Bakgrundsfaktorer som påverkar förvärvsfrekvensen	7
Vad gör den statistiska modellen?	8
Modellen visar på stora skillnader mellan landets kommuner	8
Hur ser flyktinggruppens förvärvsfrekvens ut jämfört med den förväntade?	11
Kommuner där det går bättre – vad kan vi lära av dem?	13
Avslutande reflektion - SKL tycker.....	15

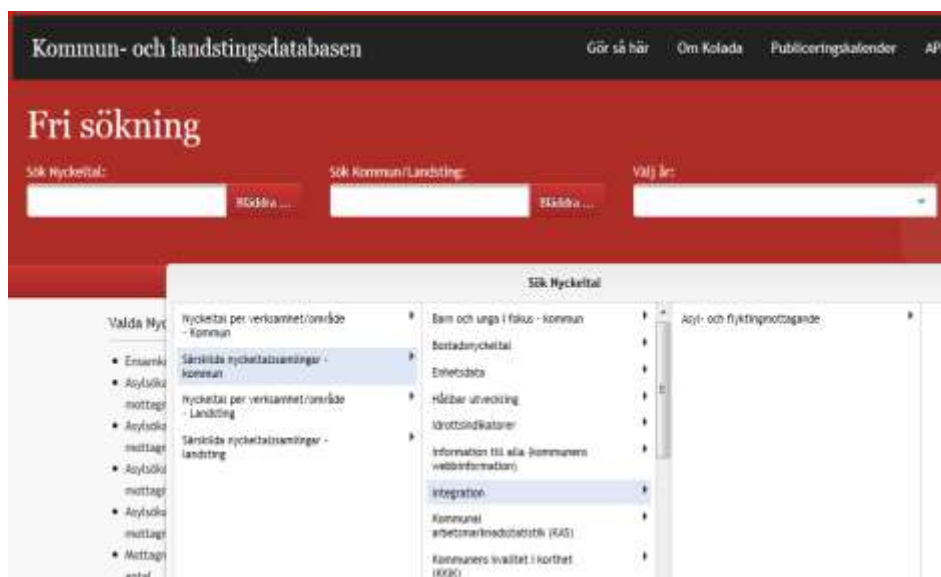
Inledning – samlade nyckeltal för integration

I den här rapporten presenterar vi ett nytt nyckeltal för att följa upp etableringen på arbetsmarknaden för personer som har flyktningbakgrund. Rapporten är en del av ett större arbete som genomförs på SKL med att samla statistik och nyckeltal på integrationsområdet. Syftet är att ge olika nationella och lokala aktörer, såväl politiker som tjänstemän, underlag som kan användas för verksamhetsutveckling samt strategiska diskussioner och beslut.

Den samlade integrationsstatistiken kommer att innehålla nyckeltal inom olika områden som presenteras på kommunnivå. Statistiken hämtas från olika offentliga källor¹ och vissa av nyckeltalen tas fram av SKL. Under år 2015 publiceras nyckeltal avseende:

- Mottagande och bosättning av asylsökande och flyktingar,
- Svenskundervisning för invandrare (sfi)
- Skyddsbehövande och deras anhörigas etablering på arbetsmarknaden.
- Arbetskraftsbehov och demografi
- Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag för nyanlända.

Integrationsstatistiken kommer att samlas i Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada)². Nyckeltalen uppdateras årligen för möjligheten att följa utvecklingen över tid. Kolada är tillgänglig för alla och finns på webben (www.kolada.se). Så hittar du nyckeltalen för integration:

¹ T.ex. från Statistiska centralbyrån, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket

² Kolada är en samlad ingång till nyckeltal om resurser, volymer och kvalitet i många av kommuners och landstings olika verksamheter. Kolada ägs av den ideella föreningen Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Svenska staten och SKL är föreningens medlemmar.

Modell för att följa upp det lokala integrationsarbetet

Etableringen på arbetsmarknaden - en viktig indikator i integrationsstatistiken

En central indikator att följa upp både på nationell och lokal nivå är hur väl nyanlända lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Etablering på arbetsmarknaden är inte bara viktigt för nyanländas möjligheter till delaktighet i samhället och i arbetslivet utan också utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Eftersom det finns betydande skillnader mellan svenskfödda och utrikesfödda är det också en fråga om att nå ökad jämlikhet i samhället.

I den här rapporten presenterar SKL en statistisk modell för att bättre kunna följa upp det lokala integrationsarbetet.

Målgruppen – vilka ingår i modellen?

Den målgrupp som ingår i modellen är personer med flyktingbakgrund. Anledningen är att olika offentliga aktörer har ett särskilt uppdrag att ge dem riktade insatser för etablering i samhället. Den statistik som presenteras kommer huvudsakligen från SCB:s databas STATIV som är en databas för integrationsstudier. Personer med flyktingbakgrund är de som i statistiken kategoriseras som ”skyddsbehövande och deras anhöriga”. Det är personer som kommit hit som asylsökande och fått uppehållstillstånd, deras anhöriga samt kvotflyktingar. I rapporten refererar vi till dem som ”flyktinggruppen”. Personerna kan ha bott i Sverige både kortare och längre tid. Kvalitetsssäkrad data om målgruppen finns från 90-talet och framåt. Totalt omfattar flyktinggruppen ca 350 000 individer som enligt registren är bosatta i landets kommuner.

Förvärvsfrekvensen i flyktinggruppen, andelen förvärvsarbetande 20-64 år, baseras på uppgifter från registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) och avser år 2013.³

En överblick över förvärvsfrekvensen – vad visar den?

Diagram 1 visar att personer födda i Sverige har en betydligt högre förvärvsfrekvens, 81,9 procent, än flyktinggruppen som ligger på 54,5 procent. Delvis kan skillnaderna bero på att flyktinggruppen även omfattar personer som nyligen anlänt till Sverige och ännu inte hittat vägar in på arbetsmarknaden.

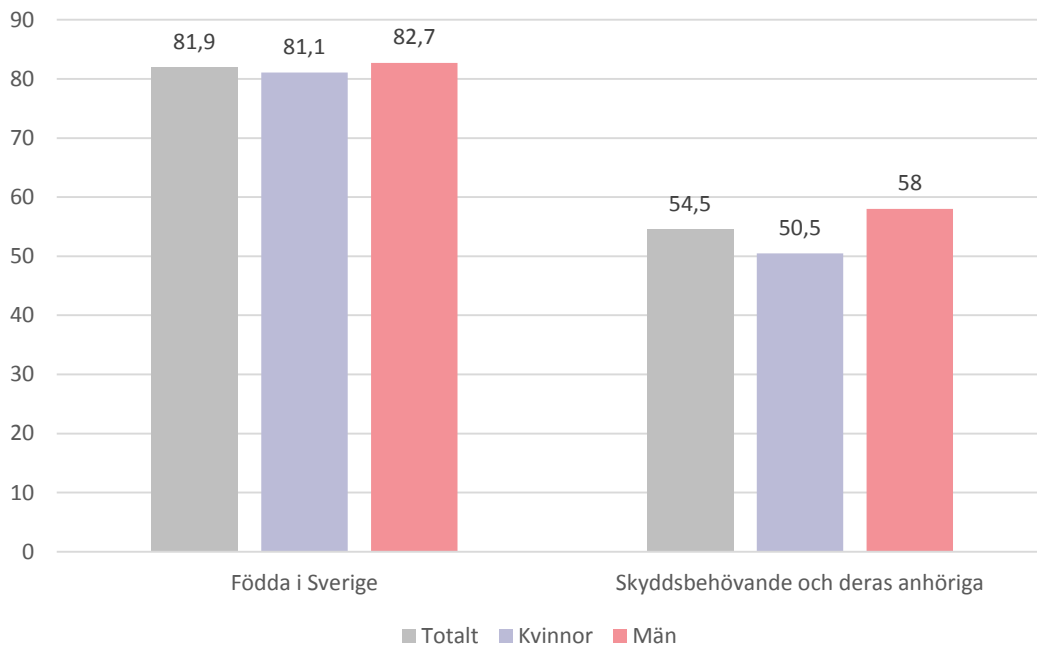
Samtidigt har en betydande andel i flyktinggruppen vistats i Sverige i många år och då finns det andra förklaringar som kan ligga bakom den lägre förvärvsfrekvensen. Det kan t.ex. handla om bristande språkkunskaper, matchningsproblem, otillräckliga system för att validera och ta tillvara utländsk utbildning och yrkeserfarenhet, diskriminering på arbetsmarknaden samt behov av bättre möjligheter att delta i utbildning och kompetenshöjande insatser. Inom flyktinggruppen kan vi också se att det finns skillnader mellan män och kvinnor

---

³ Förvärvsfrekvensen baseras på andelen förvärvsarbetande i november. Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), www.scb.se/rams

där fler män arbetar (58 procent jämfört med 50,5 procent för kvinnor). Det är en skillnad som inte finns i samma grad för personer födda i Sverige.

Diagram 1. Andelen förvärvsarbetande 20-64 år, 2013

Källa: SCB

Olika förutsättningar i landets kommuner – hur värderar vi då resultaten?

Det är viktigt att på kommunnivå följa flyktinggruppens etablering på arbetsmarknaden för att se om ansvariga aktörer når såväl nationella som lokalt uppsatta mål i integrationsarbetet. Men hur värderar vi de siffror som vi får fram? Vad jämför vi med?

En referenspunkt är att som i diagram 1 jämföra med ett medelvärde för riket. Men vi vet samtidigt att förutsättningarna i landets kommuner skiljer sig åt. En del kommuner har t.ex. en betydande andel nyanlända flyktingar som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden medan andra kommuner kan ha en annan sammansättning i flyktinggruppen. Att jämföra sig med ett medelvärde för riket riskerar därför att bli missvisande.

Bakgrundsfaktorer som påverkar förvärvsfrekvensen

SKL har analyserat bakgrundsfaktorer som påverkar förvärvsfrekvensen i flyktinggruppen. Målet var att identifiera faktorer som kommunen och andra lokala aktörer inte har en direkt möjlighet att påverka och som försvårar värderingen av resultatet.

Resultatet av analysen visar att vistelsetid i Sverige, utbildningsnivå och den lokala arbetsmarknaden är variabler som i hög grad påverkar möjligheterna för flyktinggruppen att etablera sig på arbetsmarknaden. Förutsättningarna på den lokala arbetsmarknaden mättes genom arbetslöshetsnivån bland inrikes födda i kommunen.

Vistelsetiden i Sverige är starkt relaterad till språkkunskaper och delaktighet i samhället vilket påverkar förvärvsfrekvensen. Vistelsetiden har en särskild hög påverkan på flyktinggruppens etablering på arbetsmarknaden. En generell slutsats man kan dra av det är att det tar relativt lång tid för nyanlända att etablera sig även om utbildningsnivån är hög och arbetsmarknaden är god.

Vad gör den statistiska modellen?

Modellen, som illustreras i figur 1, tar hänsyn till kommunens unika sammansättning i flyktinggruppen, utifrån vistelsetid i Sverige, vilken utbildningsnivå de har och förutsättningarna på den lokala arbetsmarknaden. Varje kommun får genom modellen ett statistiskt ”förväntat värde” som man kan jämföra flyktinggruppens verkliga förvärvsfrekvens med. Förenklat kan man säga att man då jämför sig med resten av landets kommuner om de skulle ha liknande förutsättningar.

Modellen har en hög förklaringskraft då den förklarar drygt 70 procent av variationerna mellan kommunernas förvärvsfrekvens.

Figur 1. Statistisk modell - för modellberäknad förvärvsfrekvens i flyktinggruppen (skyddsbehövande och deras anhöriga).

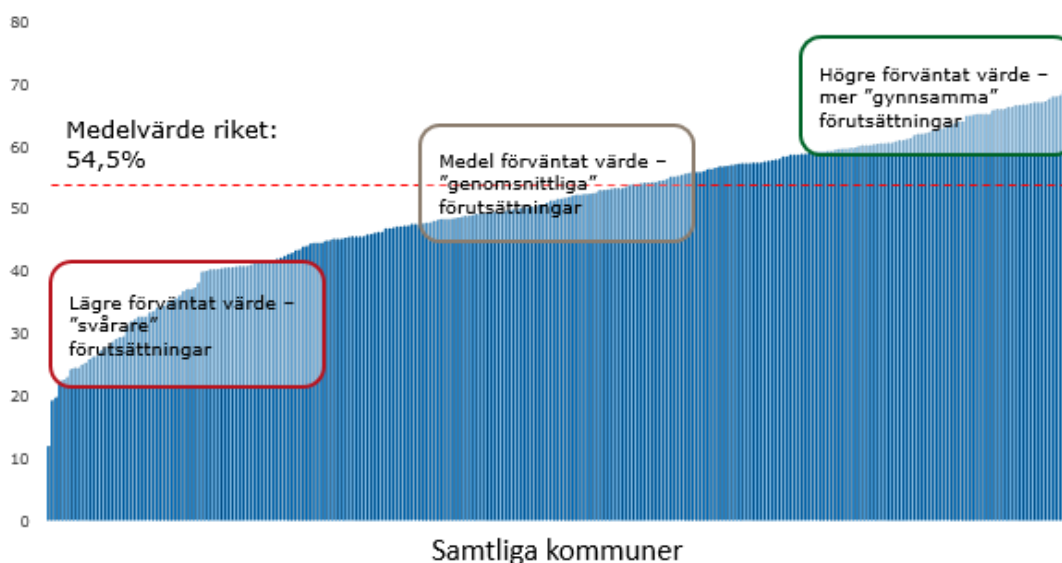
Modellen visar på stora skillnader mellan landets kommuner

I diagram 2 visas samtliga kommuners förväntade förvärvsfrekvens i flyktinggruppen enligt den framtagna modellen. Varje stapel representerar en kommun. Skillnaderna är relativt stora mellan de kommuner som har ett lägre förväntat värde och de med ett högre. Det förväntade förvärvsfrekvensen i flyktinggruppen varierar mellan runt 20 procent upp till 70 procent. I de kommuner som får ett väldigt lågt värde, visar sig arbetsmarknaden vara relativt svag, i kombination med att en stor del av flyktingarna har kort vistelsetid och låg utbildningsnivå. De kommuner som får ett högt värde i modellen, har följaktligen – och förenklat – motsatta förutsättningar.

Vistelsetiden som mäts i andelen nyanlända 0-6 år i Sverige, varierar mellan 2 och 90 procent i landets kommuner. När det gäller utbildningsnivån, andel med eftergymnasial utbildning, varierar den mellan 11 och 72 procent i landets kommuner. Eftersom skillnaderna i förutsättningar är så stora blir det tydligt att det kan bli missvisande för många kommuner att jämföra sig med riksnivån. Modellen ger därför ett bättre riktvärde i den lokala uppföljningen.

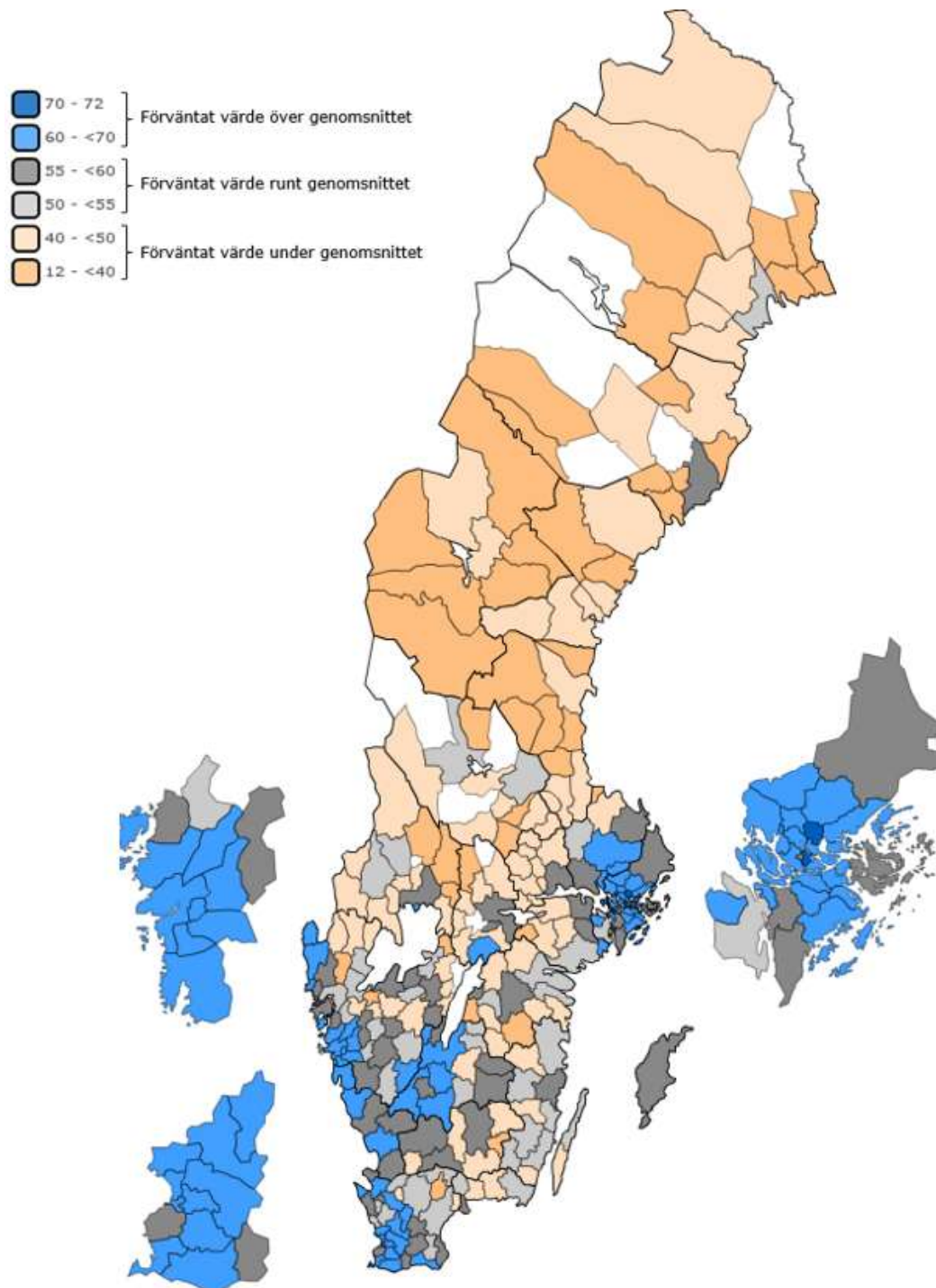
Diagram 2. Förväntad förvärvsfrekvens i flyktinggruppen i landets kommuner 2013

Även i karta 1 framgår hur förutsättningarna skiljer sig i landets kommuner. Kommuner med grå färg har ett förväntat värde som ligger plus/minus fem procent från den genomsnittliga förvärvsfrekvensen i flyktinggruppen, som år 2013 var 54,5 procent. Man kan säga att dessa kommuner har genomsnittliga förutsättningar när man tar hänsyn till flyktinggruppens utbildningsnivå, vistelsetid i Sverige samt styrkan på den lokala arbetsmarknaden.

Kommuner med högre förväntat värde (minst fem procent högre än den genomsnittliga förvärvsfrekvensen för riket) är blåmarkerade och kommuner med svårare förutsättning är markerade i orange ton. Värt att notera är att merparten av kommunerna har ett lägre förväntat värde än den genomsnittliga förvärvsfrekvensen för riket. Det kan förklaras med att storstadskommunerna som är relativt få till antalet, har fler i flyktinggruppen och högre förvärvsfrekvens, vilket bidrar till att höja riksgenomsnittet. Kommuner i storstadsområdena har också överlag goda förutsättningar när hänsyn tas till flyktinggruppens sammansättning och arbetsmarknaden.

Karta 1. Förväntad förvärvsfrekvens i flyktinggruppen i landets kommuner 2013⁴

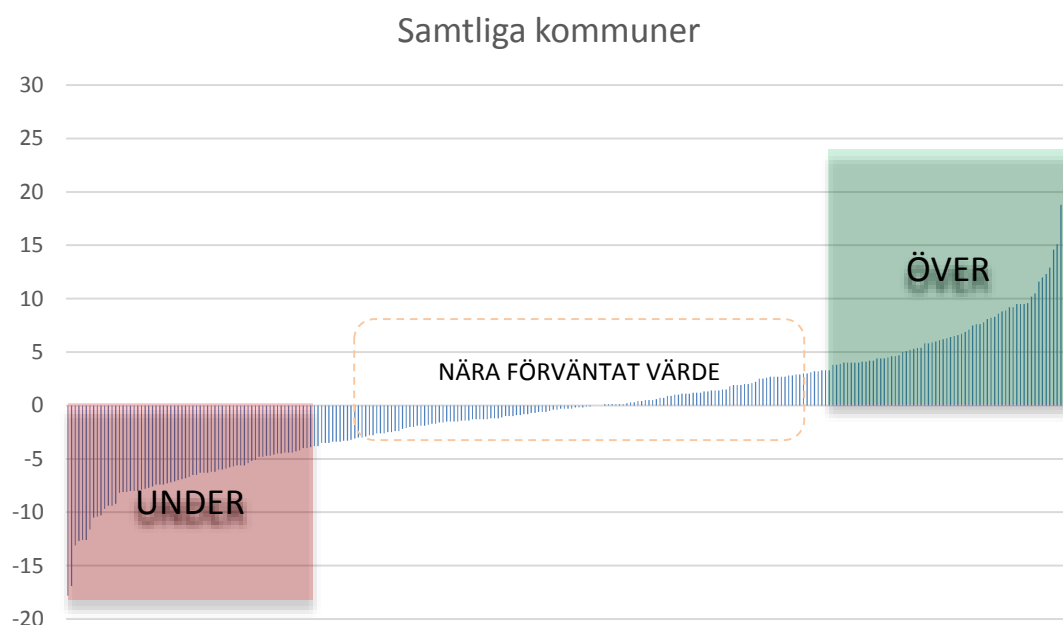

⁴ Kommuner med vit färg har för få individer i flyktinggruppen för att ta fram ett förväntat värde.

Hur ser flyktinggruppens förvärvsfrekvens ut jämfört med den förväntade?

Skillnaden mellan den faktiska och den statistiskt förväntade förvärvsfrekvensen kan ge en indikation på hur det går med integrationen på lokal nivå. Skiljer sig resultatet från det modellberäknade ”förväntade värdet” och i så fall hur? I diagram 3 framgår att relativt många kommuner ligger runt sitt förväntade värde som tar hänsyn till flyktinggruppens vistelsetid, utbildningsnivå och den lokala arbetsmarknaden. Det framgår av staplarna i mitten av diagrammet, i det vita fältet, där vi kan se att många kommuner ligger plus/minus någon procentenhet. Om inte skillnaden är tydligare än så bör det tolkas som att man ligger ungefär som förväntat, eftersom en statistisk modell alltid har en viss osäkerhet. Men det finns också kommuner som ligger mer markant över eller under sitt förväntade värde.

Diagram 3. Förvärvsfrekvens i flyktinggruppen 2013 – avvikelse från förväntat värde (procentenheter)

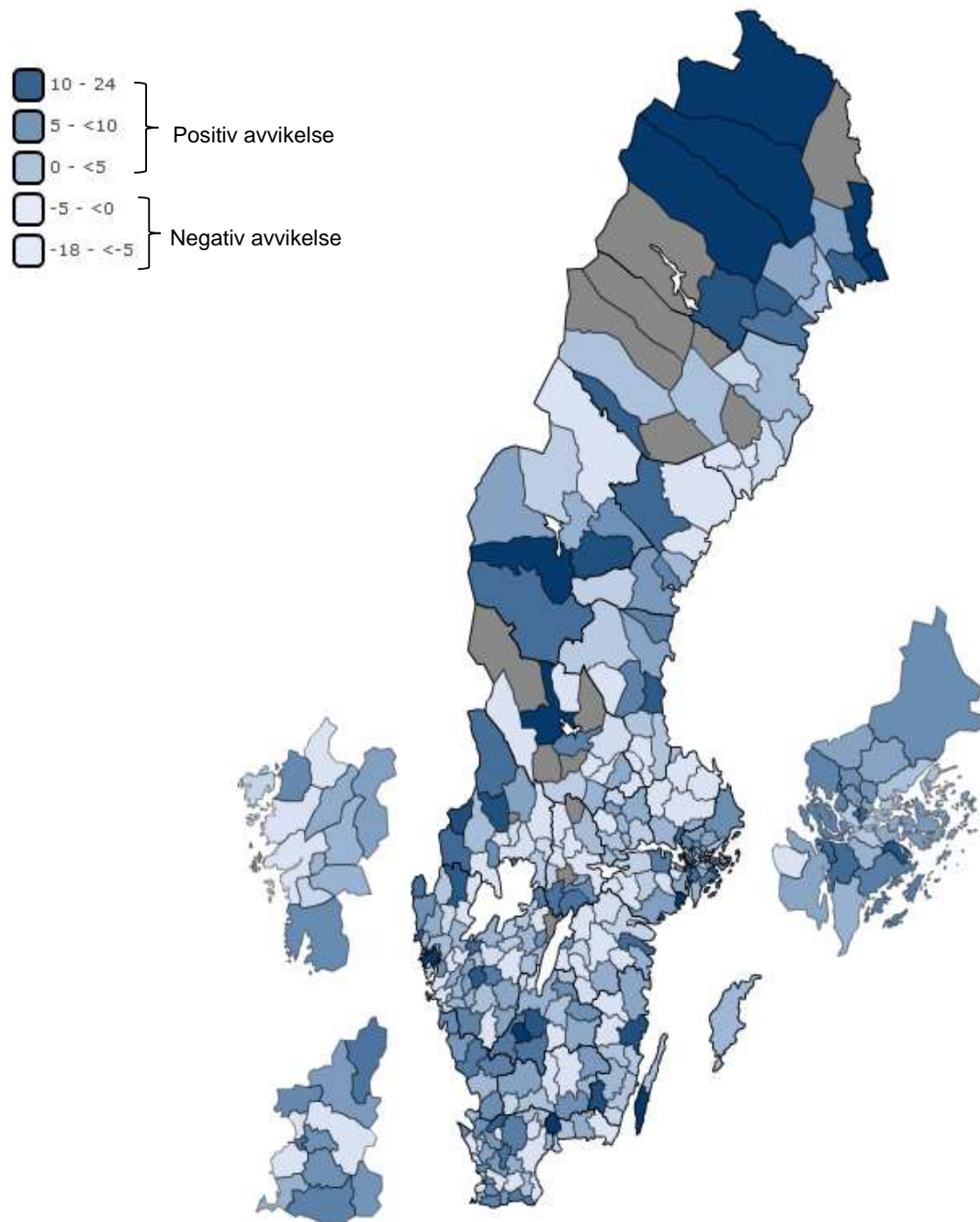

I karta 2 framgår också hur förvärvsfrekvensen ser ut i landets kommuner jämfört med det statistiskt förväntade värdet. Ju mörkare blått desto högre positiv avvikelse. Ljusare blå markerar en negativ avvikelse. Kartan visar att det finns regionala kluster där flyktinggruppen i högre grad än förväntat är etablerade på arbetsmarknaden, t.ex. i västra Småland, delar av Halland och Stockholmsregionen. Det finns också ljusare fält med lägre etableringsgrad än förväntat t.ex. i Uppland och Gästrikland. Hur resultaten ska analyseras och värderas måste göras utifrån den lokala kontexten.

Även om resultaten i detta sammanhang presenteras på kommunnivå är det viktigt att poängtera att resultatet inte enbart beror på kommunens insatser. Lyckad integration är en produkt av många samverkande faktorer t.ex. hur väl de nationella systemen stödjer kommunerna, hur väl Arbetsförmedlingen lyckas med sitt uppdrag, om det finns ett aktivt och ansvarstagande näringsliv, eller andra strukturella faktorer som kan påverka resultatet åt olika håll och som inte fångas upp i denna modell. Men kommunen har förstås också en viktig roll för att integrationen ska lyckas, t.ex. när det gäller kommunal service, utbildning, arbetsmarknadsinsatser och att vara en attraktiv kommun att bo i. Kommunen är

dessutom en stor arbetsgivare vilket kan vara en tillgång i det lokala integrationsarbetet. Resultaten i denna studie och den statistiska modellen kan förhoppningsvis inspirera till analys, fortsatt utvecklingsarbete och ett ökat samarbete mellan lokala och regionala aktörer.

Karta 2. Förvävsfrekvens i flyktinggruppen 2013 - avvikelse från förväntat värde (procentenheter) ⁵

⁵ Kommuner med grå färg har för få individer i flyktinggruppen för att ta fram ett förväntat värde.

Kommuner där det går bättre – vad kan vi lära av dem?

I tabell 1 redovisas de kommuner som har högst positiv avvikelse från det förväntade värdet, utifrån kommunstorlek. Trosa, Gällivare och Solna ligger i topp i respektive grupp. Bland kommunerna finns både kommuner med höga förväntade värden, d.v.s. mer gynnsamma förutsättningar, och kommuner med lägre förväntade värden. Kommuner med höga förväntade värden är t.ex. Tyresö och Solna. Kommuner med lägre förväntade värden är t.ex. Söderhamn som haft ett högt flyktingmottagande de senaste åren och därmed har många nyanlända med kort vistelsetid i Sverige.

Den kommungrupp, utifrån SKL:s kommungruppsindelning, som sticker ut är varuproducerande kommuner⁶: Gnosjö, Emmaboda, Olofström, Oxelösund, Gällivare och Oskarshamn. Det visar möjligen på att näringslivsstruktur och de typer av arbeten som finns påverkar hur flyktinggruppen lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

Större kommuner har något lägre avvikelser än mindre kommuner, vilket både kan ha att göra med att gruppen ”större kommuner” är färre till antalet men också p.g.a. att variationerna generellt tenderar att bli mindre ju fler individer som ingår i populationen.

Tabell 1. Förvärvsfrekvens i flyktinggruppen 2013 - kommuner med högst positiv avvikelse från förväntat värde - efter kommunstorlek⁷

MINDRE KOMMUNER

Kommun	Andelen förvärvsarbetande	Skillnad mot förväntat värde (enligt statistisk modell)
1. Trosa	72,6	(+) 12,3
2. Olofström	61,5	(+) 11,6
3. Gnosjö	69,4	(+) 10,5
4. Emmaboda	63,6	(+) 9,6
5. Oxelösund	62,3	(+) 9,5

MELLANSTORA KOMMUNER

Kommun	Andelen förvärvsarbetande	Skillnad mot förväntat värde (enlig statistisk modell)
1. Gällivare	73,5	(+) 24,4
2. Mora	61,3	(+) 10,2
3. Oskarshamn	68,0	(+) 9,2
4. Tyresö	73,8	(+) 8,9
5. Söderhamn	43,3	(+) 8,1

⁶ SKL:s kommungruppsindelning innehåller tio olika grupper och är tänkt att användas vid analyser, jämförelser och redovisning. www.skl.se.

⁷ Stora kommuner >50 000 inv., mellanstora kommuner 15 000-50 000 inv., mindre kommuner <15 000 inv. Kommuner med färre än 100 individer i flyktinggruppen ingår ej i denna sammanställning

STORA KOMMUNER

Kommun	Andelen förvärvsarbetande	Skillnad mot förväntat värde (enlig statistisk modell)
1. Solna	77,0	(+) 6,9
2. Botkyrka	64,6	(+) 6,1
3. Haninge	66,7	(+) 4,2
4. Hässleholm	58,1	(+) 4,2
5. Järfälla	66,3	(+) 4,0

Utöver de presenterade ”topp-5” finns det många fler kommuner som har positiva resultat. En intressant fråga är hur man arbetar i de kommuner där flyktinggruppen lyckas bättre. Vad kan vi lära av dem? Lika viktigt är också att försöka ringa in de utmaningar som finns i kommuner och regioner där flyktinggruppen har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Hur kan vi i framtiden bättre stödja och ta till vara på flyktinggruppen som arbetskraft?

Avslutande reflektion - SKL tycker

Resultaten i den här rapporten visar att en del kommuner är särskilt framgångsrika när det gäller flyktinggruppens etablering på arbetsmarknaden. Det visar att lokala aktörer kan göra skillnad. Ett viktigt arbete framöver blir att dra lärdom av de många goda exempel som finns när det gäller hur vi kan arbeta med att ta tillvara flyktinggruppens kompetens.

Den statistiska analysen visar att bakgrundsfaktorer som vistelsetiden i Sverige, utbildningsnivån och den lokala arbetsmarknaden, spelar stor roll för flyktinggruppens möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Variablerna i den statistiska modellen är framtagna för att kontrollera för faktorer som kommunen och lokala aktörer inte kan påverka på kort sikt och som komplicerar jämförelser.

Utbildningsnivå och arbetsmarknad är dock fullt möjliga att påverka på längre sikt. Förenklat kan man säga att om samhället satsar på utbildning och andra kompetenshöjande insatser för nyanlända kan det ge hög långsiktig avkastning. Ofta är dock de insatser som nyanlända erbjuds för kortsiktiga i sitt upplägg. T.ex. får nyanlända särskilda etableringsinsatser under högst två år oavsett vilken utbildningsbakgrund och övriga förutsättningar individen har.

Kommuner och andra lokala aktörer har genom sina uppdrag ett stort ansvar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Staten har ansvaret för att ge de lokala aktörerna rätt förutsättningar i detta arbete. SKL anser att flera delar behöver åtgärdas, till exempel:

- Nyanlända ska vid behov kunna erbjudas etableringsinsatser under längre tid än två år. Med en individuellt anpassad etableringstid kan insatserna anpassas efter nyanländas olika kompetens och behoven på den lokala arbetsmarknaden.
- Arbetsförmedlingens regelverk och resurser behöver vara mer flexibla. Då kan insatserna utformas i den lokala samverkan med kommuner och andra aktörer samt anpassas efter lokala och regionala behov.
- En satsning på vuxenutbildningen för att bättre rusta nyanlända för arbetsmarknaden, samt en förbättring av systemet för undervisning i svenska för nyanlända.
- Staten ska ge full kostnadstäckning för kommunernas insatser i asyl- och flyktingmottagandet.

Framgångsrik lokal integration

En modell för att följa flyktingars etablering på den lokala arbetsmarknaden

I rapporten presenterar SKL en statistisk modell som kan användas i uppföljningen av det lokala integrationsarbetet.

Vistelseid i Sverige, utbildningsnivå och den lokala arbetsmarknaden är avgörande förutsättningar för flyktingars inträde på arbetsmarknaden. Det är förutsättningar som också skiljer sig mycket åt mellan kommunerna. Modellen tar hänsyn till hur förutsättningarna ser ut i varje kommun och ger en möjlighet att jämföra flyktinggruppens förvärvsfrekvens med ett statistiskt "förväntat" värde. Syftet är att stimulera till fortsatt analys- och utvecklingsarbete på lokal och regional nivå.

Upplysningar om innehållet
Björn Andersson, bjorn.andersson@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2015
ISBN/Beställningsnummer: 5392
Produktion: Sveriges Kommuner och Landsting, Avdelningen för Arbetsmarknad och Utbildning
Tryck: LTAB Juni 2015

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se. ISBN/Beställningsnummer 5392